

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Jaka polityka UE jest potrzebna, aby zapewnić sprawiedliwą, zrównoważoną, większą i odporniejszą konkurencyjność przedsiębiorstw i gospodarki z myślą o realizacji Europejskiego Zielonego Ładu

(opinia rozpoznawcza)

(C/2024/6873)

Sprawozdawca: **Felipe MEDINA**

Wniosek o konsultację	Węgierska prezydencja w Radzie, 14.3.2024
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	5.9.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.9.2024
Sesja plenarna nr	590
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	212/1/6

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Zielony Ład jest sztandarowym projektem ostatniej Komisji, wprowadzonym w celu przeciwdziałania zagrożeniu związanemu z kryzysem klimatycznym. Wdrażanie Zielonego Ładu niesie ze sobą wyzwania i możliwości dla przedsiębiorstw i obywateli nie tylko w obrębie Unii Europejskiej, lecz również wśród jej partnerów handlowych. Ta transformacja po prostu się nie powiedzie, jeżeli nie zapewnimy zdolności przedsiębiorstw do dotrzymania jej kroku i odniesienia z niej korzyści. Dlatego też Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) pochwała zainteresowanie prezydencji węgierskiej kwestią, która wymaga lepszych rozwiązań: kwestią wzmocnienia sprawiedliwej transformacji ekologicznej dzięki konkurencyjności przedsiębiorstw. Lepsze określenie skutków wdrażania Zielonego Ładu wymaga najwyższej uwagi, aby zapewnić jego skuteczne wdrożenie, przy silnym wsparciu ze strony EKES-u.

1.2. Przedsiębiorstwa potrzebują znacznie większej pewności, globalnego porozumienia, wytycznych, zaawansowanych praktyk księgowych, a ostatecznie – wsparcia ze strony prawodawców. Wykazały się niezbędną wolą, lecz napięte terminy i wysokie opłaty ją osłabiają. Pozostaje jeszcze wiele do zrobienia, aby osiągnąć ostateczne cele w zakresie dekarbonizacji i przejścia na bardziej zrównoważoną gospodarkę, które Komisja wytyczyła w pierwotnym brzmieniu Zielonego Ładu.

1.3. Komitet pochwała i popiera propozycję Rady dotyczącą stworzenia Ładu na rzecz europejskiej konkurencyjności⁽¹⁾, którego celem jest poprawienie wyników gospodarczych UE i przyczynienie się do większej integracji i wydajności jednolitego rynku w taki sposób, by nikt nie pozostał w tyle. Pilnie potrzebne jest strategiczne przeznaczenie środków publicznych na cele uzgodnione wspólnie przez europejskich decydentów i społeczeństwo obywatelskie. Ta inicjatywa musi być ściśle powiązana ze strategią przemysłową.

1.4. Biorąc pod uwagę niestabilny kontekst, z którym mamy do czynienia na poziomie globalnym, może nadszedł czas, aby upewnić się, że środki wdrażania są odpowiednie dla naszych przedsiębiorstw i obywateli i umożliwiają im sprostanie ambicji Zielonego Ładu, którą jest zwiększenie konkurencyjności gospodarki UE. Dlatego też bardzo potrzebny jest zorganizowany i stały dialog ze społeczeństwem obywatelskim, a EKES może odegrać istotną rolę, wywierając nacisk na realizację postulatów społeczeństwa obywatelskiego.

⁽¹⁾ Rada Unii Europejskiej, „Konkurencyjny przemysł europejski motorem naszej ekologicznej, cyfrowej i odpornej przyszłości”, konkluzje Rady, 24 maja 2024 r.

1.5. Państwa członkowskie potrzebują wsparcia na szczeblu UE i wkładu społeczeństwa obywatelskiego, aby pomóc przedsiębiorstwom poprzez doradztwo, analizy porównawcze i wspólne zdolności uczenia się w przyjęciu i przeprowadzeniu reform strukturalnych wynikających z Zielonego Ładu: w podniesieniu wskaźników zatrudnienia, zwiększeniu dostępu do umiejętności i siły roboczej, a także krzewieniu elastyczności i skuteczności rynków pracy. Jest to niezbędny warunek zdolności przedsiębiorstw do wypełnienia zobowiązań. Harmonogram jest istotny i należy unikać różnic w tempie wdrażania między państwami członkowskimi.

1.6. EKES uważa, że należy określić strategie polityczne potrzebne z punktu widzenia przedsiębiorstw, dzieląc je na dwie odrębne kwestie: 1) wspólne zasady, na których będą musiały opierać się przyszłe polityki, aby zapobiec powtarzaniu się błędów popełnionych w przeszłości; 2) tematy, na których polityka może koncentrować się, by poprawić zdolności przedsiębiorstw do wdrażania postanowień Zielonego Ładu i ładu na rzecz konkurencyjności.

1.7. Komitet zachęca decydentów do przyjęcia podejścia opartego na współpracy i do niepozostawiania nikogo w tyle, ponieważ niezbędne jest sprostanie wspólnym wyzwaniom i wykorzystanie mocnych stron różnych regionów. To podejście będzie w dużej mierze zależało od naszej zdolności do ukazania znacznie bardziej dalekosiężnych kosztów zaniechania transformacji, a także kosztów nieodpowiedniego przeprowadzenia transformacji. Te kwestie zostały poruszone bardziej szczegółowo w części poświęconej wnioskowi płynącemu z Zielonego Ładu.

1.8. Opracowanie wspólnych globalnych standardów ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celu, którym jest ukierunkowanie pieniędzy na zielone inwestycje. UE musi asertywnie i skutecznie stosować podejście partnerskie, aby nasi partnerzy handlowi zobowiązali się do przestrzegania naszych norm społecznych, gospodarczych i środowiskowych. W przeciwnym razie nasze wysiłki spełzną na niczym.

2. Uwagi ogólne

2.1. Zielony Ład jest projektem sztandarowym ostatniego składu Komisji i odpowiedzią UE na jedno z najbardziej palących wyzwań – zmianę klimatu i dekarbonizację. Europa pragnie stanąć na czele globalnych wysiłków w tym względzie i opracować strategię wzrostu mającą na celu przekształcenie UE w sprawiedliwszą, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę. EKES przyjmuje tę inicjatywę z zadowoleniem.

2.2. Zielony Ład składa się z szeregu inicjatyw ustawodawczych i nieustawodawczych w różnych obszarach.

EKES odnotowuje, że od czterech lat Komisja Europejska podejmuje stopniowo inicjatywy, które wymagają omówienia w ramach bardzo napiętego i nagłego harmonogramu. Od samego początku poczyniono jednak znaczne postępy dzięki bardzo szybkiemu zatwierdzeniu kilku inicjatyw ustawodawczych, lecz na proces wpływają niektóre nakładające się na siebie kryzysy (odbudowa po pandemii COVID-19, ceny energii, inflacja).

2.3. EKES uznaje, że ten złożony proces legislacyjny ma wpływ na przedsiębiorstwa i obywateli, zwłaszcza pod względem: (i) kosztów wdrażania i dużych skutków społecznych, które czasami są nie do uniesienia dla wielu przedsiębiorstw i obywateli; (ii) niewystarczająco konkretnego wdrożenia i realizacji środków ze względu na ich szeroki zakres; (iii) harmonogramu i braku elastyczności: aby zagwarantować skuteczne wdrożenie Zielonego Ładu, ważne jest budowanie zdolności w celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia i ułatwienia przewidzianych prac, co pozwoli uniknąć sprzecznego wdrażania działań i nakładania się przepisów; należy też zapewnić środki niezbędne do przestrzegania przepisów, ograniczyć biurokrację i zapewnić spójność między różnymi przepisami. Jeżeli cel ten zostanie odpowiednio zrealizowany, Zielony Ład może zapewnić UE znaczną przewagę konkurencyjną.

2.4. EKES zauważa, że szczególne znaczenie dla przedsiębiorstw, pracowników i konsumentów ma to dossier, które dotyczy obowiązków sprawozdawczych i systematyki. Kilka nowych dyrektyw i rozporządzeń radykalnie zmieni metodę wypełniania przez przedsiębiorstwa obowiązków ujawniania informacji oraz ich charakter, co będzie miało bardzo duże skutki dla inwestorów i konsumentów. Ten złożony zbiór dokumentów będzie miał również wpływ na przedsiębiorstwa z państw trzecich, a brak spójności między standardami sprawozdawczości jest bolączką przedsiębiorstw.

3. Wnioski, które należy wyciągnąć po czterech latach realizacji Zielonego Ładu

Nawet jeśli w niektórych obszarach Zielonego Ładu proces nie jest zakończony ze względu na to, że jest to projekt długoterminowy, można dokonać pewnych ocen, które pomogą na kolejnym etapie. Po pięciu latach od ogłoszenia inicjatywy można poczynić pewne uwagi dotyczące poniższych elementów.

3.1. **Ocena skutków.** Zielony Ład ma bardzo ambitne i godne uznania cele. Zdaniem EKES-u należało je uprzednio lepiej omówić i uzgodnić ze społeczeństwem obywatelskim, co zapobiegłoby obecnym trudnościom. Jedną z największych pułapek jest brak wcześniejszej oceny skutków. Nie zawsze uwzględniano w wystarczającym stopniu solidną i krytyczną analizę gospodarczą, środowiskową i społeczną poszczególnych inicjatyw oraz sposoby unikania lub ograniczania negatywnych skutków.

3.2. **Harmonogram.** Instytucje UE opracowały w ostatnich latach dużo aktów ustawodawczych, co utrudnia nie tylko monitorowanie prawodawstwa, lecz również jego stosowanie na szczeblu krajowym i regionalnym zarówno przez władze publiczne, jak i sektor prywatny.

3.3. **Ambicja.** W niektórych przypadkach harmonogram i wymogi osiągnięcia wyznaczonych celów zagroziły skutecznemu wdrażaniu ze szkodą dla przedsiębiorstw. Na przykład przy ustalaniu celów w zakresie ograniczenia odpadów opakowaniowych, w tym z tworzyw sztucznych, należy zapewnić równe warunki działania. Ambitnym celom w zakresie recyklingu powinny towarzyszyć inwestycje w infrastrukturę i technologie recyklingu. Także wprowadzenie energii odnawialnej wymaga wystarczającej infrastruktury. Uprzedni sprawdzian konkurencyjności^(?) w odniesieniu do każdego wniosku ustawodawczego, zgodny z celami zrównoważonego rozwoju, oraz zapewnienie, aby konkurenci zarówno w UE, jak i poza nią przestrzegali najwyższych standardów środowiskowych i społecznych, pomogłyby ocenić skutki gospodarcze, społeczne i środowiskowe, dokonać weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich oraz ocenić odpowiednią metodę i czas na opracowanie i wdrożenie^(?) (4).

3.4. **Technologia.** Nie zawsze dostępne są rozwiązania technologiczne, co wymaga zwiększenia inwestycji w badania i rozwój, a także doskonalenia wciąż brakujących umiejętności pracowników. W sprawozdaniu autorstwa Enrica Letty^(?) podkreśla się tę istotną kwestię i stwierdza, że UE nie rozwinęła wystarczająco prężnego przemysłu, by móc czerpać korzyści z nowej fali innowacji, co powoduje zależność od obcych technologii. Ponadto Enrico Letta domaga się piątej swobody: rozwoju badań naukowych, innowacji i edukacji na jednolitym rynku. W związku z tym EKES uważa, że jej brak ogranicza strategiczną autonomię i bezpieczeństwo gospodarcze UE oraz sprzyja światowym konkurentom wykorzystującym tę możliwość.

3.5. **Umiejętności.** Zmiany są tak duże i złożone, że powinny im być towarzyszyć kampanie uświadamiające, pedagogika społeczna i dialog społeczny między przedstawicielami przedsiębiorstw a związkami zawodowymi. Umiejętności edukacyjne i techniczne, zwłaszcza w filarze środowiskowym, są nadal niezbędnym warunkiem wstępnym sukcesu. Ponadto, biorąc pod uwagę, że transformacja ekologiczna doprowadzi do powstania nowych miejsc pracy, badania naukowe, kształcenie i inwestycje w podnoszenie kwalifikacji pracowników są w dalszym ciągu konieczne, by można było odnieść korzyści z technologii i cyfryzacji oraz reagować na wyzwania demograficzne.

3.6. **Wpływ społeczny.** Chociaż w kilku przypadkach Zielony Ład przewiduje środki łagodzące wpływ społeczny związanych z nim przepisów – jak w przypadku Społecznego Funduszu Klimatycznego, który jest związany wyłącznie z transportem i gospodarstwami domowymi – UE brakuje specjalnej i kompleksowej strategii na rzecz włączenia wymiaru społecznego do sprawiedliwej transformacji ekologicznej. W ten sposób można by wykorzystać możliwości w zakresie konkurencyjności przedsiębiorstw (prowadzące do powstania i finansowania nowych umiejętności i miejsc pracy) oraz zmniejszyć ryzyko ubóstwa i wykluczenia obywateli znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. Aby przedsiębiorstwa stały się konkurencyjne w sprawiedliwy, zrównoważony, mocniejszy i bardziej odporny sposób, należy poczynić postępy w pracach nad ramami polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji, o co EKES już apelował⁽⁶⁾.

(?) Zestaw instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa – załącznik I dotyczący sprawdzianu konkurencyjności.

(?) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej» [COM(2021) 550 final] (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

(?) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Zabezpieczenie naszej przyszłości – Cel klimatyczny na 2040 r. i droga ku neutralności klimatycznej do 2050 r. jako fundamenty zrównoważonego, sprawiedliwego i dostatniego społeczeństwa (COM(2024) 63 final) (Dz.U. C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj?locale=pl>).

(?) Sprawozdanie Enrica Letty, *Much more than a market*, kwiecień 2024 r.

(?) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Tworzenie unijnych ram polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji – niezbędne środki” (Dz.U. C/2024/1576, 5.3.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj?locale=pl>).

3.7. **Finansowanie.** Nawet jeśli na zmiany ustawodawcze przeznaczono specjalne publiczne środki finansowe, to potrzebne są dodatkowe i dopasowane do potrzeb środki, by dostosować model gospodarczy do procesu dekarbonizacji. Przedsiębiorstwa muszą przekierować swój kapitał na zrównoważoną działalność, jak ma to już miejsce. Ta reorientacja finansów powinna być głównym celem Zielonego Ładu. W związku z tym należy zapewnić przedsiębiorstwom większą pewność prawa i pewność gospodarczą oraz wytyczne. Pomocne mogłoby tu być ustanowienie unijnego funduszu inwestycyjnego, który zostałby włączony do kolejnych wieloletnich ram finansowych, przeznaczony na projekty inwestycyjne o strategicznym znaczeniu europejskim, a także ukierunkowany na regiony i sektory najbardziej dotknięte transformacją. Fundusz taki mógłby też pomóc pobudzać inwestycje prywatne ⁽⁷⁾.

3.8. **Kontekst geopolityczny.** Poważne kryzysy geopolityczne, takie jak rosyjska inwazja na Ukrainę, przyniosły ze sobą nieoczekiwane konsekwencje gospodarcze oraz unaocznily brak zapasów (np. gazu i zboża) i potrzebę przyjęcia wspólnego i kompleksowego podejścia. Te zakłócenia będą nadal wpływać na urzeczywistnienie Zielonego Ładu i powinny zachęcać do przyspieszenia transformacji ekologicznej. Wskazuje to na potrzebę większej autonomii strategicznej w zakresie dostaw energii i materiałów, a także potrzebę wzmocnienia pozycji UE w transformacji ekologicznej na arenie międzynarodowej.

3.9. **Skutki gospodarcze.** Wpływ gospodarczy wdrażania Zielonego Ładu na przedsiębiorstwa nie zawsze jest wystarczająco uwzględniany. Ponieważ przepisy UE mogą prowadzić do znacznych dodatkowych kosztów dla przedsiębiorstw, EKES zwraca uwagę na potrzebę usprawnienia europejskich uregulowań ekologicznych, zwłaszcza z myślą o zmniejszeniu obciążeń administracyjnych spoczywających na MŚP ⁽⁸⁾ oraz o zastosowaniu tych samych wysokich standardów do przedsiębiorstw spoza Europy. Ponadto regionalne i krajowe zmiany regulacyjne często pojawiają się z wyprzedzeniem lub obejmują bardziej rygorystyczne środki, co prowadzi do dalszego rozdrobnienia jednolitego rynku UE. Aby rozwiązać ten problem, Enrico Letta wzywa do utworzenia niezależnego organu UE w celu zapewnienia spójności regulacyjnej. Podkreśla, że europejskie przedsiębiorstwa potrzebują kompleksowego rozwiązania, aby skutecznie wywiązać się ze swoich zobowiązań.

4. **Konkurencyjność i dialog społeczny w centrum transformacji ekologicznej: Europa umiejętności i tworzenia miejsc pracy**

4.1. Europejskie przedsiębiorstwa popierają unijny program w dziedzinie klimatu i zobowiązują się do poprawy procesów produkcji poprzez dostosowanie modeli biznesowych i modeli pracy, tworzenie nowych profili zawodowych, rozwijanie innowacyjnych technologii zwiększających wydajność i zrównoważoność środowiskową oraz przyczynianie się do osiągnięcia ambitnych celów wyznaczonych przez Unię Europejską. Europejski Zielony Ład musi zatem iść w parze z prawdziwie spójną strategią przemysłową dla Europy ⁽⁹⁾, która gwarantowałaby konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw i uznawałaby, że ułatwiają one wprowadzanie praktycznych rozwiązań z myślą o realizacji celów społecznych, środowiskowych i klimatycznych. Zapewniałoby to sprawiedliwą transformację w celu zagwarantowania wszystkim dobrobytu gospodarczego i pokonania nakładających się na siebie kryzysów. Wymaga to:

4.1.1. opracowania polityki mającej na celu utrzymanie i wzmocnienie europejskiego przemysłu, szybszego wydawania pozwoleń przemysłowych bez uszczerbku dla przejrzystości oraz zwiększenia odporności łańcuchów dostaw poprzez dywersyfikację źródeł energii, surowców i dóbr pośrednich oraz zwiększenie zdolności europejskich, w tym w drodze zmiany przepisów regulujących globalną infrastrukturę handlową UE;

4.1.2. kluczowe znaczenie ma europejski ład na rzecz konkurencyjności połączony z nową ujednoczoną strategią jednolitego rynku. Musimy stworzyć jednolity rynek, który kieruje fundusze publiczne na cele strategiczne, określone wspólnie przez europejskich decydentów i społeczeństwo obywatelskie. EKES zgadza się ze sprawozdaniem Enrica Letty, w którym podkreślono, że UE nie może utrzymać pozycji światowego lidera bez zwiększenia przydziału zasobów. Osiągnięcie tego celu wymaga wzmocnienia naszych zdolności administracyjnych;

⁽⁷⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej» [COM(2021) 550 final] (Dz.U. C 275, 18.7.2022, s. 101).

⁽⁸⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Zabezpieczenie naszej przyszłości – Cel klimatyczny na 2040 r. i droga ku neutralności klimatycznej do 2050 r. jako fundamenty zrównoważonego, sprawiedliwego i dostatniego społeczeństwa (COM(2024) 63 final) (Dz.U. C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj?locale=pl>).

⁽⁹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Nowa strategia przemysłowa dla Europy«» (COM(2020) 102 final) (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108).

4.1.3. dążenia do bezpieczeństwa energetycznego i dostaw energii oraz bezpieczeństwa żywnościowego i dostaw żywności w UE, zajęcia się różnicą kosztów między UE a jej głównymi konkurentami oraz zachęcania do inwestycji w czystą energię ⁽¹⁰⁾;

4.1.4. propagowania nowego modelu zrównoważonej i multimodalnej mobilności opartego na zasadzie neutralności technologicznej; poprawy warunków rynkowych dla zamkniętego obiegu materiałów, a także dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych;

4.1.5. przyjęcia kompleksowego i spójnego podejścia w polityce wodnej UE oraz zapewnienia racjonalnych pod względem kosztów środków ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej zgodnie z interesami społecznymi i gospodarczymi.

4.2. EKES zobowiązuje się do pogłębienia dialogu społecznego i zwiększenia zdolności partnerów społecznych, co jest niezbędne do stawienia czoła transformacjom i wyzwaniom stojącym obecnie przed UE, rzutującym znacznie na funkcjonowanie rynku pracy. Niedobór siły roboczej i umiejętności koniecznych do zmian następujących w tkance produkcyjnej, również związanych z transformacją cyfrową, wymagają wieloaspektowych rozwiązań i zaangażowania wszystkich zainteresowanych podmiotów. Aby UE mogła pozostać najlepszym miejscem do życia i pracy, EKES proponuje:

4.2.1. zwiększenie roli dialogu społecznego i rokowań zbiorowych na szczeblu europejskim i krajowym w celu znalezienia elastycznych rozwiązań dostosowanych do realiów rynków pracy – poprzez ramy polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji;

4.2.2. propagowanie mobilności pracowników między państwami członkowskimi poprzez poprawę uznawania kwalifikacji oraz ustanowienie bezpiecznej i uporządkowanej polityki migracyjnej, która przyciągałaby talenty z państw trzecich. Talenty migrantów muszą być powiązane z potrzebami przedsiębiorstw;

4.2.3. opracowanie systemów poradnictwa zawodowego w celu wspierania procesów uczenia się przez całe życie, rozwijanie nauczania umiejętności związanych z dwojaką transformacją oraz zwiększenie atrakcyjności dziedzin należących do STEM ⁽¹¹⁾;

4.2.4. przyjęcie proaktywnych strategii, by uzyskać i podtrzymać poparcie społeczne dla wysiłków UE na rzecz ekologicznej, zrównoważonej i konkurencyjnej transformacji poprzez skuteczne kampanie komunikacji publicznej oraz wprowadzenie nowych środków wspierających miejsca pracy, wykorzystując ich strategiczną wartość i zapewniając rozwiązania w zakresie ciągłości działania dla obywateli znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

5. Ramy regulacyjne na rzecz konkurencyjności i innowacji z myślą o skutecznej transformacji ekologicznej

5.1. EKES uważa, że rozpoczęcie nowego cyklu instytucjonalnego powinno iść w parze z nowym duchem regulacji, który będzie przyczyniać się do inwestycji i rozwoju zawodowego w oparciu o nową wiedzę i nowe umiejętności. Będzie to wymagać całościowej wizji, która sprzyjać będzie wydajniejszemu i skuteczniejszemu wdrażaniu przepisów, a także zapobiegać niespójności, nakładaniu się i sprzeczności celów, niepotrzebnej złożoności i zbędnym obowiązkom sprawozdawczym. W związku z tym należy pilnie zastosować sprawdzian konkurencyjności ⁽¹²⁾ i podstawy lepszego stanowienia prawa ⁽¹³⁾ w całym procesie legislacyjnym, zgodnie z którymi zasada proporcjonalności i zmniejszenie obciążeń administracyjnych mają kluczowe znaczenie, aby rozwiązać obecne problemy związane z wdrażaniem i przyspieszyć transformację. W związku z tym Komitet proponuje następujące cele:

5.1.1. skupienie się na właściwym wdrażaniu licznych przepisów przyjętych w ostatnim cyklu w sposób zapewniający przejrzystość i pewność prawa oraz zapobiegający zjawisku „gold-plating”, a także realizacja celu ograniczenia obciążeń sprawozdawczych;

⁽¹⁰⁾ Zob. przedstawiona przez EKES definicja konkurencyjności w odniesieniu do systemów żywnościowych (Dz.U. C 194 z 12.5.2022, s. 72): „dostarczać żywność konsumentom po cenach zawierających dodatkowe koszty takich elementów jak zrównoważony charakter, dobrostan zwierząt, bezpieczeństwo żywności, wartość odżywcza, a także godziwy dochód dla rolników, a zarazem utrzymać swą pozycję, tak by przeważająca większość konsumentów wybierała tę żywność”.

⁽¹¹⁾ Nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka.

⁽¹²⁾ Zestaw instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa – załącznik I dotyczący sprawdzianu konkurencyjności.

⁽¹³⁾ Zestaw narzędzi służących lepszemu stanowieniu prawa.

5.1.2. zwiększenie roli Komisji Europejskiej w zapewnianiu zgodności z prawodawstwem europejskim poprzez usprawnienie postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz zwiększenie ich przejrzystości, a także położenie nacisku na nadzór rynku z myślą o właściwym funkcjonowaniu jednolitego rynku;

5.1.3. poprawa jakości ocen skutków i przejrzystości sporządzania aktów delegowanych, a także zadbanie o właściwe stosowanie adekwatnego sprawdzianu konkurencyjności do wszystkich nowych przepisów oraz o stosowanie zasady „jedno więcej – jedno mniej”, a także – w miarę możliwości – zasady „jedno więcej – dwa mniej”. Oceny skutków można opracowywać dynamicznie, uwzględniając znaczne zmiany wprowadzane na etapie opracowywania przepisów przez Radę i PE. W swoim sprawozdaniu Enrico Letta proponuje „dynamiczne oceny skutków”, dostosowujące proces oceny do procedury, tak by społeczeństwo obywatelskie było odpowiednio informowane o ewolucji tekstu;

5.1.4. uczynienie jednolitego rynku centralnym elementem integracji europejskiej poprzez podjęcie kroków w celu usunięcia utrzymujących się barier dla czterech wolności ⁽¹⁴⁾ związanych z tym rynkiem i zabezpieczenie transgranicznych operacji transportowych;

5.1.5. ochrona europejskiego modelu normalizacji w celu zapewnienia zasad europejskich istotnych dla rynku, zawsze zgodnie ze standardami międzynarodowymi i w obronie zobowiązań społecznych i środowiskowych UE w zakresie dobrostanu i dobrobytu;

5.1.6. zmaksymalizowanie potencjału zamówień publicznych w celu osiągnięcia celów europejskich i dopilnowanie, by przepisy dotyczące zamówień publicznych nie prowadziły do spadku cen;

5.1.7. zwiększenie komplementarności i spójności polityki przemysłowej i polityki konkurencji ⁽¹⁵⁾, tak aby ramy kontroli pomocy państwa gwarantowały sprawne, właściwe i sprawiedliwe przydzielanie wsparcia publicznego, oraz propagowanie instrumentów opracowanych z perspektywy europejskiej.

5.2. Instytucje UE muszą priorytetowo traktować przezwyciężanie przeszkód administracyjnych i finansowych, z którymi borykają się przedsiębiorstwa europejskie, poprzez:

- ustanowienie stabilnych ram regulacyjnych i niezawodnych warunków sprzyjających zwiększeniu publicznych i prywatnych inwestycji w badania naukowe i innowacje,
- wspieranie prawodawstwa promującego neutralność technologiczną oraz zapewnienie stosowania zasady innowacyjności przy proponowaniu nowych przepisów, a także zachęcanie do korzystania z piaskownic regulacyjnych i projektów pilotażowych,
- wprowadzenie dodatkowych zachęt do inwestowania w innowacyjne modele biznesowe, które sprzyjają dobrostanowi i dobrobytowi oraz ułatwiają udział przedsiębiorstw.

6. Warunki ekonomiczne i fiskalne sprzyjające inwestycjom i cyfryzacji z myślą o stabilnej transformacji ekologicznej

6.1. Komitet jest zdania, że niedawne porozumienie w sprawie nowych reguł fiskalnych i długu UE wyemitowanego na finansowanie Next Generation EU może być podstawą konsolidacji i stabilizacji warunków ekonomicznych UE. Podkreśla, że nadchodzące lata będą miały kluczowe znaczenie dla stworzenia odpowiednich zachęt do inwestycji długoterminowych i dla ułatwienia przedsiębiorstwom dostępu do tego finansowania przy jak najlepszym wykorzystaniu zdolności Europy do oszczędzania i ułatwianiu inwestowania w Europie. W tym celu EKES opowiada się za:

6.1.1. dokończeniem budowy unii bankowej i poczynieniem postępów w pogłębianiu unii rynków kapitałowych, tworzeniem stabilnego i przewidywalnego otoczenia oraz zapewnieniem właściwego wdrożenia nowych ram zarządzania gospodarczego;

⁽¹⁴⁾ Jednolity rynek zapewnia swobodny przepływ towarów, usług, kapitału i osób.

⁽¹⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (a) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – 30-lecie jednolitego rynku [COM(2023) 162 final] (b) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa na przyszłość po 2030 r. [COM(2023) 168 final] (Dz.U. C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj>).

6.1.2. zapewnieniem wieloletnich ram finansowych, w tym nowych zasobów własnych, aby umożliwić niezbędne inwestycje oraz zapewnić skuteczne wdrożenie funduszy w ramach Next Generation EU;

6.1.3. staranną oceną wydatków publicznych, tak by zagwarantować dużą spójność między celami a finansowaniem publicznym i prywatnym; skutecznym sposobem osiągnięcia tego celu byłaby ponadto poprawa zdolności pożyczkowej UE;

6.1.4. wykorzystaniem, w kontekście konsolidacji fiskalnej, europejskich zasobów publicznych i instrumentów katalitycznych w celu zniwelowania luki inwestycyjnej między regionami UE.

6.2. Po okresie charakteryzującym się wzmożoną działalnością legislacyjną przedsiębiorstwa zmagają się z niepewnością co do wdrażania i zgodności w obliczu ostrej konkurencji o przewodzenie tej transformacji. Integracja technologii cyfrowych ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. EKES uważa, że aby osiągnąć cele cyfrowej dekady i podnieść konkurencyjność UE na arenie międzynarodowej w sposób wykraczający poza regulację, Europa musi:

6.2.1. pogłębić jednolity rynek cyfrowy, by umożliwić europejskim przedsiębiorstwom realizację pełnego potencjału i skupienie się na wdrażaniu nowych ram regulacyjnych w dziedzinie cyfrowej;

6.2.2. jak najbardziej zwiększyć wpływ zarówno publicznych, jak i prywatnych środków finansowych przeznaczonych na transformację cyfrową;

6.2.3. zapewnić interoperacyjność i ponowne wykorzystanie danych, wesprzeć rozwijanie przestrzeni danych, zadbać o to, by uregulowania dotyczące AI sprzyjały inwestycjom w UE, oraz rozwijać tę technologię w etyczny i bezpieczny sposób;

6.2.4. zwiększyć zdolności w zakresie cyberbezpieczeństwa w sferze publicznej i prywatnej poprzez wdrażanie i rozwijanie przepisów przyjętych w ostatniej kadencji.

Bruksela, dnia 18 września 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE